

Avui més que mai, la filosofia proporciona una visió de conjunt del món i pensament crític

JOAN MANUEL DEL POZO

Tinc un record molt especial dels primers dies de curs a les meves classes de filosofia com a professor d'institut

.
Evoco
aquest
antic record personal
perquè
espero
que
ajudi
modestament
a entendre
l'expectativa
social
que
el
seguirà

.
Aquest
record
són
les
mirades
,
entre
incrèdules
i
estupefactes
,
dels
més

Una experiència, una expectativa

Escrit per Filosofia

divendres, 13 d'abril de 2012 13:43 - Darrera actualització divendres, 13 d'abril de 2012 13:46

de
quaranta
nois
i
noies
que
a
cada
aula
seien
davant
meu
. Les
mirades
començaven
sent
sobretot
incrèdules
: i
és
que
no
podien
creure
que
la
realitat
comencés
,
gairebé
des del primer
dia
, a
desmentir
el
tòpic
de la
filosofia
abstracta
,
difícil
i
inútil
;
i
esdevenien

Una experiència, una expectativa

Escrit per Filosofia

divendres, 13 d'abril de 2012 13:43 - Darrera actualització divendres, 13 d'abril de 2012 13:46

de
seguida
estupefactes
,
perquè
una
molt
específica
sorpresa
desbordava
totes les previsions. Al cap de
pocs
dies
ja
eren
mirades
plenes
d'un
interès
viu
i
sostingut
.

Resultava que aquella assignatura els estava parlant de *la vida*, cosa insòlita, perquè les altres
no les
veien
prou
lligades
a la
seua
existència
atès
que
els
respectius
objectes
d'estudi
-números
,
lletres
, animals i
plantes

Una experiència, una expectativa

Escrit per Filosofia

divendres, 13 d'abril de 2012 13:43 - Darrera actualització divendres, 13 d'abril de 2012 13:46

, elements
químics

,
fets
de la
història
, etc.-
s'havien
enfilat
en la
categoria
de saber
segur
, de
continguts
acabats
, de
fórmules
i
dogmes
incontestables

.
Eren
un
fet
indiscutit

,
amb
raó
o sense. El
mateix
tòpic
que
castigava
la
filosofia
en un
sentit
-com a
estranya
i
abstracta
-,
mostrava
comprensió
amb

Una experiència, una expectativa

Escrit per Filosofia

divendres, 13 d'abril de 2012 13:43 - Darrera actualització divendres, 13 d'abril de 2012 13:46

les
altres
matèries
en el
sentit
invers
-com a
normals
i
concretes
.

La filosofia els parlava, però, de la seva pròpia vida. Perquè l'atracció per les trampes del llenguatge i les condicions del bon coneixement tractades per la lògica i l'epistemologia, o l'interès per la condició subjectiva humana -de les emocions a la intel·ligència i l'inconscient - de la psicologia, o la preocupació pel repte de la

Una experiència, una expectativa

Escrit per Filosofia

divendres, 13 d'abril de 2012 13:43 - Darrera actualització divendres, 13 d'abril de 2012 13:46

llibertat
i els
valors
de
l'ètica
i per les
grans
qüestions
metafísiques
toquen
de
ple
el
nervi
de
l'existència
de totes les
persones
, i
més
en
l'edat
adolescent. La
meva
experiència
de
l'ensenyament
filosòfic
a
secundària
en
aquestes
condicions
va
ser
-i la
sentia
compartida
per molts
estudiants
-
una
experiència
de singular valor vital,
netament
educativa

Una experiència, una expectativa

Escrit per Filosofia

divendres, 13 d'abril de 2012 13:43 - Darrera actualització divendres, 13 d'abril de 2012 13:46

,
essencialment
humanitzadora

.

¿Què ha anat passant des d'aleshores? La filosofia ha vist com se li aprimava la seva presència en l'ensenyament secundari

,
batxillerat
inclòs

. El
més
trist
és
que
a
l'horitzó
proper hi ha
amenaces
serioses

,
més
que
d'aprimament

,
d'estricta
anorèxia
filosòfica

.

Greu
error:
justament
aquesta
anorèxia
-manca
de
desig

,
etimològicament

-

contradiu

Una experiència, una expectativa

Escrit per Filosofia

divendres, 13 d'abril de 2012 13:43 - Darrera actualització divendres, 13 d'abril de 2012 13:46

la
convicció
de
sempre
que
el
desig
de saber
-expressió
d'origen
aristotèlic
-
defineix
i
estimula
la
naturalesa
pròpia
dels
éssers
humans.
Aquest
desig
no
és
banal i
transitori
,
sinó
profund
i permanent, i no se
satisfà
amb
pura
informació
o
amb
simples
competències
tècniques
ni
pragmàtiques
: des de

Plató

tota la tradició filosòfica i científica accepta que el saber genuí, el de millor qualitat, és el saber que ell en deia

synoptikon

, global o de conjunt, el que pot proporcionar precisament la filosofia; o la ciència quan va al fons dels seus reptes.

Avui, encara més que abans, es percep de fons una expectativa social, gairebé una ansietat, d'afrontar la nova complexitat del món, que mira la filosofia com un instrument valuós. Perquè avui el coneixement del món tendeix a construir-se i ensenyar-se fragmentàriament i la filosofia proporciona visió de conjunt, capacitat de relació i de síntesi; perquè el nostre món digitalitzat i internautic ens buida al damunt una allau constant de dades, d'informació desordenada i acrítica, i la filosofia exerceix el pensament crític i facilita habilitats d'interpretació indispensables per fer-ne veritable coneixement; perquè la creixent *liquidesa cultural* del nostre món demana una capacitat analítica i adaptativa -gairebé

natatòria

, per surar en el fluid accelerat de l'existència- i la filosofia és qui ens hi pot entrenar; perquè la pluralitat i la mobilitat dels valors demanen una formació filosòfica del sentit ètic i estètic de la nostra existència en llibertat; la qual, d'altra banda, exigeix un ensinistrament de la capacitat reflexiva i dialògica, pròpia de la pràctica filosòfica, que acompanyi els joves en el seu difícil procés cap a una sòlida autonomia en l'ordre personal i cívic.

Les persones responsables de governar l'educació dels nostres joves no haurien de defraudar aquesta expectativa que, a més, resulta ser essencialment educativa -o *educadora d'allò que és essencial*

- i que, lluny de ser arcaica, és netament actual com ens ensenya, entre molts d'altres,

Edgar Morin,

excel·lent pensador de la complexitat contemporània. Tot fent apel·lació a la formació filosòfica de joventut dels nostres governants, convidem-los a ponderar com la combinació d'un món progressivament complex i d'unes aspiracions educatives serioses que tots compartim no demana menys sinó més aprenentatge filosòfic. Pensem-hi.

Professor de Filosofia de la Universitat de Girona. **Exconseller** d'Educació i Universitats.